

Vad händer med honungspriset?

Ja, det var en av flera frågor som diskuterades på det senaste mötet med de europeiska biodlarnas samarbetsorgan COPA/COGECA¹, som ägde rum måndagen 28 november i Bryssel, Belgien. I Sverige är det Lantbrukarnas Riksförbund som är medlem i COPA/COGECA och Sveriges Biodlares Riksförbund och Biodlingsföretagarna utövar, i kraft av särskilt berörda, det praktiska inflytandet i de möten som avser just biodlingsfrågor. Vid sidan av honungspriset är honungens ursprungsmärkning något av det allra viktigaste just nu. De båda frågorna hänger dessutom ihop.

Marknadssituationen och ursprungsmärkningen

Vad som är utslagsgivande för vilket pris en vara skall betinga kan ibland vara svårt att veta. Priset påverkas av en mängd saker. Mycket förenklat brukar man tala om en balans mellan tillgång och efterfrågan, och på snart sagt alla marknader förekommer cykliska förlopp. Priset varierar, det går upp och det går ner. På sikt har det ändå varit en stigande trend. Men vad har hänt den senaste tiden, och hur går det i framtiden?

Globalt kan man räkna med ett antal delmarknader, på vilka olika aktörer agerar. På de nationella marknaderna avsätts den lokalt producerade honungen. Den är, vad EU-länderna beträffar, ofta av god kvalitet och finner ganska lätt medvetna köpare. Man gör ingen hemlighet av honungens ursprung, utan det är ett försäljningsargument. Priserna på den lokala honungsmarknaden har, tills förhållandevis nyligen, varit tillfredställande, åtminstone i de nettoimporterande länderna i Europa.

På den internationella honungsmarknaden är situationen betydligt mer turbulent, och det får tydliga konsekvenser för de medlemsländer som är tvungna att exportera en större eller mindre del av sin honungsproduktion, om så bara till andra medlemsländer. Det förekommer stora mängder av importhonung på Europeiska Unionens interna marknad. Den som är intresserad av att få en överblick mer i detalj kan gå in på <http://www.beekeeping.com/databases/honey-market/index.htm>², där många exakta siffror förekommer. Vad som är viktigt att inse är att importhonungen smusslas in i Europa. Hur då?

Svaret finns i det s.k. honungsdirektiv som är i kraft; Council Directive 2001/110/EC. Direktivet tillåter nämligen att honung som säljs på marknaden i unionen får ursprungsmärkas som ”blandning av EG-honung och icke EG-honung”³. Direktivet kräver inte att andelarna av de olika honungstyperna anges. Detta öppnar dörren för situationer som påminner om rena bedrägerier. Rent teoretiskt skulle det räcka med ett par procent EG-honung för att denna märkning skulle vara juridiskt oantastlig. På mötet framkom att situationen för biodlarna i flera av medlemsländerna påverkats mycket negativt av den importhonung som på ovanstående vilseledande sätt lägger en allt större del av honungsmarknaden under sig. Kommer en liknande situation att uppstå i Sverige? Det kan man inte säkert veta, men mycket

¹ Comité des Organisations Professionnelles Agricole de l'UE
Confédération Générale des Coopératives Agricoles de l'UE

² Fler marknadsänkar: <http://skamberg.com/honey.htm>, <http://www.nhb.org/intl/>,
<http://www.beesource.com/news/nhmn/>

³ Den ekonomiska delen av EU:s verksamhet kallas Europeiska Gemenskapen, EG.

talat för att också de svenska biodlarna inom kort får erfara de negativa konsekvenserna av EU:s Honungsdirektiv.

Honungsdirektivet måste ändras

Som redan nämnts är det flera faktorer som är avgörande för vilket pris som biodlarna kan erhålla när de säljer sin honung. Hur pass lyckad säsongen i det enskilda landet har varit betyder förstås mycket. Flera av delegaterna rapporterade hur säsongen varit för just dem.

Tyskland är den stora ekonomiska giganten i den Europeiska Unionen. Det gäller också honung. (Se <http://www.deutscherimkerbund.de/>). I Tyskland finns över 80.000 biodlare som årligen kan producera över 25.000 ton honung, det mesta i Bayern. I Tyskland omsätts varje år över 100.000 ton honung. De flesta småbiodlare, som det finns många av i Tyskland, säljer direkt till konsument. Skörden 2005 var bra, vilket gör att storbiodlare inte lika lätt får avsättning för sin produktion. Den inhemska produktionen säljs ofta till varierande priser, något som importhonungen har svårt att anpassa sig till. Generellt påverkar dock importhonungen prisbildningen negativt. Intressant är att 60% av marknaden mot konsument kontrolleras av endast två aktörer. Det antydde på mötet att priskarteller förekommer.

Vår granne Finlands situation illustrerar hur måttliga skördar ibland kan vara att föredra. Många dåliga honungsår har lett till mycket bra priser för den inhemska produktionen. Den finländska biodlingen utvecklas nu också mycket snabbt, och antalet kupor ökar trots att den inhemska konsumtionen minskar.

I Frankrike präglas situationen av fallande priser för biodlarna, trots att konsumentpriset ökar något. Denna utveckling, som kan iakttagas också i en del andra medlemsländer, innebär att mellanhänder och andra aktörer på marknaden än biodlarna själva, lägger beslag på en allt större del av priset. Samma fenomen rapporterades från Portugal. Produktionen i Frankrike under 2005 var låg, mycket till följd av torka. Också Spanien hade en dålig skörd 2005, fast i detta fall beroende på frost. Spanien, som är ett land med mycket stor biodlingssektor, drabbades under den förra vintern av stora förluster av bisamhällen.

De italienska biodlarna, framkom det under mötet, har det allt svårare på sin hemmamarknad. Priserna är låga och mycket står osålt. Uppköparna betalar dåligt för honungen och de små producenterna har få andra möjligheter att avsetta honungen. Mycket honung från Brasilien förekommer på den italienska marknaden. Det uppgavs vidare att den italienska honungen ibland har visat sig vara kontaminerad, vilket har givit mycket dålig publicitet. Också från Grekland och Österrike, som är relativt små producenter, rapporteras det kvalitetsproblem och köpmotstånd.

Ungern är, som de flesta av oss känner till, en gigant inom biodling och honungsproduktion. Det produceras mycket honung i Ungern och den måste i allt väsentligt exporteras. Intresset för t.ex. den ungerska acacia-honungen är dock lågt. Också på den inhemska marknaden är det stora svårigheter, då argentinsk honung dumpar priserna. De ungerska biodlarna ser mycket pessimistiskt på framtiden. Detta styrks av att uppgifter cirkulerade om att ungerska biodlare hade genomfört en demonstration i Bryssel just med avseende på vad den billiga importhonungen ställer till med.

Sammanfattningsvis rådde, bland delegaterna, en stor enighet om att EU:s honungsdirektiv, så som det nu är utformat, bär en stor del av ansvaret för att den europeiska biodlingsnäringen befinner sig i stora svårigheter. Direktivet måste alltså ändras så att varje säljare/leverantör

tydligt och klart måste ange ursprunget för honungen, inkluderat andelarna av de olika honungstyper som ingår i en blandning.

Många svenska biodlare tror kanske att detta inte angår oss. Tänk om! Vi måste vara solidariska med våra europeiska bröder och systrar. Snart kan det vara vår tur att drabbas av fallande priser. **Det vi kräver nu är ju bara att honungsförpackarna tvingas köra med öppna kort!** Vi svenska delegater vill föreslå att kraftfulla initiativ tas i denna fråga för att påverka såväl svenska beslutsfattare, som beslutsfattare på EU-nivå. **Ändra honungsdirektivet nu!**

Bidöd m.m

Den stora dödligheten bland bisamhällena i flera europeiska länder förra vintern diskuterades också på mötet i Bryssel. Det kunde fastslås (osäkert på grund av vad) att Nosema Apis inte kunde hållas ansvarig för de många döda bisamhällena. I detta sammanhang framkom även att en annan medlem i Nosema-familjen tydligen visat sig ställa till med en del problem. Denna punkt reddes ut av Mr. Bruneau, vice ordförande på mötet. Upplysningsvis kan sägas att familjen Nosema har ett ganska stort antal medlemmar, något som biodlare vanligtvis är ganska omedvetna om.

Några delegater var förtretade över att marknadskrafter hade dragit nytta av det stora bortfallet av honungsproducerande bisamhällen. Exakt hur detta hade gått till utreddes inte. En fransk delegat menade att användningen av bekämpningsmedel trots allt hade minskat, och att detta var något som hade medfört minskad dödlighet (i Frankrike?). Vincent Cordonnier meddelade att undersökningar avseende några bekämpningsmedel, förmodat relaterade till bidöd, nu pågår. Dessa undersökningar förväntades inte kunna avslutas förrän under 2007.

Regler för livsmedelshygien

Många länder arbetar nu för fullt för implementera de nya reglerna avseende hygien på livsmedelsområdet. Några länder, däribland Belgien, uppgav sig dock sakna möjligheter att hantera de nya reglerna. Man menade att reglerna förutsatte att veterinärväsendet kan komma att få en roll inom biodlingen, och att detta leder till orimligheter. Åter andra, t.ex. Österrikes representant, menade att många begrepp fortfarande inte är tillräckligt definierade för att den fulla innebörden av regelverket skall kunna bedömas. Det måste t.ex. tydligare framgå vilka delar av honungsproduktionen som kan undantagas från reglerna om hårdare kontroll.

I sistnämnda avseende hade Danmarks specielle expert på området, **Morten Brixtofte**, något viktigt att säga. Han påpekade att i Danmark hade livsmedelsmyndigheterna bestämt att de biodlare som producerade upp till 4.000 kilo honung, men inte mer, helt skall undantagas från de hårdare reglerna avseende lokaler för honungshantering.

Vi förstår alla att regler avseende livsmedelshygien är viktiga. Honung är dock ett mycket speciellt livsmedel som normalt sett inte kan utveckla hälsofarliga egenskaper. Honung kan inte ruttna eller mögla. Honung kan inte surna, och bakterietillväxten är försumbar. Inte ens tyfusbakterier kan växa till i honung, enligt vanligtvis säkra källor. Honung kan dock jäsa, vilket försämrar dess kvalitet, men inte utgör något hot mot konsumenternas hälsa. Det finns således ett ganska stort utrymme för att undantaga den småskaliga biodlingen från alltför betungande krav när de nya bestämmelserna inom livsmedelshygien skall implementeras i det svenska regelkomplexet. Regler som slår undan benen för den småskaliga biodlingen är Sverige som nation inte betjänt av.

Längre än så kom vi tyvärr inte i dagordningen. Det blir dock fler möten i unionens huvudstad Bryssel. Kom ihåg, dessa möten är viktiga och angår oss odlare i högsta grad. Vi måste visa både COPA/COGECA och våra myndigheter vad vi vill. Det hänger på oss alla!

Per Idestrom

Björn Jacobsson

Alf Andersson